

Минић, Милош, правник, народни херој, политичар (Прељине код Чачка, 28. VIII 1914 – Београд, 5. IX 2003)

Основну школу завршио је у родном месту, а гимназију у Чачку 1933; дипломирао 1938. на Правном факултету у Београду. Учествовао у политичким акцијама београдских студената против режима шестојануарске диктатуре; члан СКОЈ-а постао је 1935. а у чланство КПЈ примљен 1936; исте године ушао у руководство партијске организације на Правном факултету; на тој функцији био један од кључних организатора општег студентског штрајка 4. априла 1936; од 1938. члан Универзитетског комитета КПЈ; у то време заједно са Момом Марковићем написао познату брошуру „Ко има право да говори у име Србије“, у којој је извршена анализа избора и приказана насиља и манипулације власти. Године 1939. отишао на партијски рад у Чачак, где је обављао дужност члана Окружног комитета, до маја 1940. Марта 1940. због појачане репресије режима, прешао у илегалу, након чега је отишао по партијској одлуци у Крушевац, због учвршћења организационе структуре Партије у том крају. Јануара 1941. изабран за секретара Окружног комитета КПЈ за Крушевац. У марту 1941. прешао у Ваљево као инструктор Покрајинског комитета КПЈ за Србију. У ваљевском крају од почетка Другог светског рата у Југославији (1941) заједно са Штабом Ваљевског народноослободилачког партизанског одреда ради на ширењу партијске организације, стварању партизанских одреда и прибављању оружја за борбу. Маја 1941. учествовао на покрајинском саветовању КПЈ за Србију на коме су, у Титовом присуству, вршене припреме Партије за оружану борбу против окупационих снага, у складу са директивама врха КПЈ. Заједно са Окружним комитетом КПЈ за ваљевски округ организовао Ваљевски партизански одред, који је почетком јула започео оружане акције против немачких војника и квислиншке жандармерије. Од септембра до децембра 1941. радио на јачању идеја КПЈ у Ваљевском партизанском одреду и на организацији Народноослободилачких одбора на ослобођеној територији *Ужичке републике*. Одлуком Главног штаба НОВ и ПОЈ у августу и септембру, био опуномоћени представник НОП-а и члан партизанске делегације на преговорима са представницима четничког покрета, у циљу њиховог придобијања за координирану борбу против окупаторских и колаборантских снага, као и договора о међусобном ненападању. Након првог четничког напада на партизане у селу Планиници у мионичком крају, 11. септембра 1941. у разговорима са Дражом Михаиловићем разматрао околности овог

напада са циљем спречавања даљих сукоба два покрета. Учесник историјског саветовања Врховног штаба партизанских снага, под Титовим руководством у Столицама код Крупња, 27. септембра 1941, на коме је решено питање војне структуре и организације народноослободилачког покрета, система командовања, начина мобилизације, утврђени јединствени називи војних и политичких организација, војне ознаке и поздрави. После слома устанка у Србији и пада *Ужичке републике*, крајем новембра 1941. није се повукао са Врховним штабом и главнином партизанских јединица према Босни и Црној Гори, већ је остао на широј територији ваљевског округа, све до потпуног разбијања Ваљевског одреда, марта 1942. Са тог простора извештавао ПК КПЈ за Србију о успостављању веза са источном Босном и могућностима пребацивања пролетерских бригада у Србију, што је сматрао нужним предусловом јачања народноослободилачког покрета у том делу земље. Почетком 1943. ПК КПЈ за Србију га именовала за секретара Окружног комитета Партије за Чачак, где је у условима строгог окупационог режима и присуства јаким домаћих колаборационистичких снага, радио на обнављању разбијене партијске организације и реafirмацији партизанских одреда. На том задатку је остао до јесени 1944. Октобра 1944. прешао у ослобођени Београд где је руководио београдским Одељењем за заштиту народа, које је у то време вршило потрагу за најодговорнијим протагонистима колаборације и осумњиченима за ратне злочине. Априла 1945. постављен за првог јавног тужиоца федералне Србије и на тој дужности остао до 1950. На тој функцији заступао Војног тужиоца ЈНА 1946. у судском процесу оптуженима за ратне злочине над цивилним становништвом, издају земље и колаборацију, двадесетчетворици високих политичких званичника блиских четничком покрету и војном и цивилном вођству тог покрета, због њиховог деловања у периоду Другог светског рата у земљи и емиграцији (Драгољубу Дражи Михаиловићу, Слободану Јовановићу, Стевану Мољевићу, Живку Топаловићу, Драгомиру Драгом Јовановићу, Велибору Јонићу и др.)

Учествовао у раду Трећег заседања АВНОЈ-а, посланик Привремене Народне скупштине ДФЈ, Уставотворне Скупштине ФНРЈ, Велике антифашистичке Скупштине Србије, Уставотворне Скупштине Србије. Био је члан Уставног одбора Уставотворне скупштине ФНРЈ и у том својству учествовао у изради првог Устава социјалистичке Југославије из 1946. Као председник Уставног одбора Уставотворне скупштине Србије, руководио радом на изради првог Устава Републике Србије из 1947. Након конституисања

нове Југославије и Србије као њене федералне јединице, стално биран за народног посланика Савезне скупштине и Скупштине Србије. Од 1950. био министар у Влади НР Србије. После Уставних измена и увођења радничког самоуправљања 1953. постао члан Савезног извршног већа и члан Извршног већа Србије. Фебруара 1955. изабран за председника Градског народног одбора града Београда – градоначелника југословенске престонице. Од марта 1957. председник Извршног већа Скупштине НР Србије. Период делатности његове Владе доминантно је био обележен порастом животног стандарда грађана, стабилног политичког живота и интензивног економског развоја Републике Србије. У том периоду завршен је генерални план за изградњу Новог Београда, завршена је пруга Крушевац – Краљево, почела је са радом фабрика хемијских влакана у Лозници, у Винчи је пуштен у рад истраживачки нуклеарни реактор, почела је са радом фармацеутска фабрика у Вршцу, производњу је отпочела рафинерија нафте у Београду, у саобраћај је пуштен Жежељев мост преко Дунава у Новом Саду, почела је са радом Електронска индустрија у Нишу, започела је изградња првих станова за тржиште, почела је изградња аутопута Београд – Загреб кроз Србију, отворен је нови аеродром у Сурчину, у рад је пуштена фабрика аутомобила у Крагујевцу, у Обилићу је почела са радом Термоелектрана *Косово А*, почело је емитовање експерименталног програма ТВ Београд, основан је Медицински факултет у Новом Саду, основан је Универзитет у Новом Саду, у Београду је почео са радом Факултет политичких наука, а у Нишу Технички, Медицински и Правно-економски факултет, отворена је прва самопослуга у Београду, итд.

Од маја 1962. прешао на дужности у југословенском врху, пошто је изабран за члана, а од 1963. за потпредседника Савезног извршног већа. На тој функцији остао до 1966. када је изабран за председника Савезне скупштине СФРЈ. Већ следеће 1967. изабран је на функцију председника Скупштине Србије, где је остао до 1969. Због политичке подршке студентима током демонстрација у јуну 1968, која је у партијском врху негативно оцењена, као и због неслагања са реформским руководством Србије (1968–1972), политички маргинализован и изабран за члана Савета федерације, где ће остати до реактивирања 1972. У том периоду вршио и дужност потпредседника Савезне скупштине. Након пада *либерала* Марка Никезића и оставке дотадашњег шефа југословенске дипломатије Мирка Тепавца, изабран је у децембру 1972. за потпредседника Савезног извршног већа и министра спољних послова Југославије – дужности које ће вршити у два

мандата, до маја 1978. године. Као шеф југословенске дипломатије активно је доприносио ширењу темељне вредносне оријентације југословенске спољне политике усмерене ка снижавању тензија међу антагонизованим хладноратовским блоковима, промоцији несврстаности и очувању еквилибријума у односима и са Истоком и са Западом, заступању идеја мирољубиве коезистенције, као и политику доследног поштовања принципа „Завршног акта“ КЕБС-а из Хелсинкија (1975). Због критика које су уследиле након 1972. на рачун његових *либералских* претходника (Коче Поповића, Марка Никезића, Мирка Тепавца) и њихове оријентације која је оцењена као прозападна, акценат спољнополитичке делатности је стављао на политику несврстаности и превасходне окренутости земљама чланицама те асоцијације, због чега је у дипломатским круговима био прозван *Министар несврставања*.

За члана ЦК СКЈ биран на Шестом (1952), Седмом (1958), Осмом (1964), Деветом (1969) Десетом (1974), Једанаестом (1978), Дванаестом (1982) конгресу СКЈ. На Десетом и Једанаестом конгресу СКЈ биран је и за члана Председништва ЦК СКЈ. Био је и члан Председништва Главног одбора ССРН Србије и члан Савезног одбора ССРН Југославије. Биран за члана ЦК КП Србије од Првог конгреса, маја 1945; за члана Политбироа ЦК СКС од 1948. до 1962; члана Извршног комитета ЦК СКС од 1948. до 1963. Као члан Комисије, учествовао је у припреми и изради Програма СКЈ, усвојеном на Седмом конгресу СКЈ 1958. у Љубљани. Из рата изашао са чином генерал-мајора ЈНА у резерви. Носилац је „Партизанске споменице 1941“, одликован орденом Народног хероја, Орденом народног ослобођења и многим другим високим признањима. За Народног хероја проглашен 9. октобра 1953.

Написао више студија и монографија о историји Другог светског рата у Југославији, међународним односима, југословенској спољној политици и месту Југославије у биполарном свету. У својим делима историографског карактера остао је доследан у оценама о суштинском карактеру Другог светског рата у Југославији као ослободилачког. Монографије о међународним односима и спољној политици одликују се високом акрибичношћу и израженом аналитичношћу. Књиге су му превођене на више светских језика.

Као високо позиционираног државног и партијског функционера Југославије и КПЈ/СКЈ, није га било могуће лако идентификовати уз једну од егзистирајућих тенденција унутар

југословенског државног и партијског врха. Тешко га је било везивати и уз матичну републику, Србију и њену политичку елиту, јер се као мало који званичник, чувао од сврставања, уз перманентно и недвосмислено држање курса југословенског председника Тита. Као политичар који је идеолошки био чврсто везан уз Тита, уживао је његово посебно поверење. Иако је доследно пратио све заокрете југословенског председника у политичком животу, ипак се може изнад свега одредити као конзервативан политичар, имајући у виду идеје о месту и улози Партије у политичком и друштвеном животу, као и опредељења у питањима уређења државе и даље изградње југословенског модела социјализма. Из политичког и јавног живота повукао се 1990. са почетком дезинтеграције СКЈ и Југославије. До краја живота посветио се писању. У својим књигама као и у ретким јавним иступима током последње деценије 20. века, истицао се као оштар критичар власти у Србији, национализма и ратне политике.

Сестра Даница Минић као припадница НОП-а стрељана је на Бањици 5. марта 1942. Брат Милован Минић је 1943. погинуо на Дурмитору као борац Друге пролетерске бригаде. Супруга Милка Минић (1915–2000), истакнути антифашистички борац и високи политички званичник. Имао је две кћерке. Др Јелица Минић, економски стручњак, помоћник министра спољних послова Савезне Републике Југославије и Србије и Црне Горе (2000–2004), научна саветница Института економских наука, потпредседница Европског покрета у Србији.

ДЕЛА: О поопштравању политичке реакције у капиталистичким земљама, Загреб 1948; Спољна политика Југославије 1973–1979, Нови Сад 1979; Четници и њихова улога у време народноослободилачког рата 1941–1945, Београд 1982; Положај и активност наше земље у међународним односима и задаци Савеза комуниста, Сплит 1983; Допринос Југославије и СКЈ борби за нове односе у свету, Београд 1983; Савремени свет и безбедност СФРЈ, Београд 1985; Међународне теме, књ. I–III, Нови Сад 1985; Ослободилачки или грађански рат у Југославији 1941–1945, Нови Сад 1993; Ратови на Косову (1998/1999) и у Чеченији (1994–1996), Сарајево 2000; Ратови у Хрватској и Босни и Херцеговини 1991–1995. Како је уништена СФР Југославија, Сарајево 2002; Договори у Карађорђевој о подјели Босне и Херцеговине, Сарајево 2010.

ИЗВОРИ: Архив Југославије (АЈ), ф. 507 – Централни комитет СКЈ; Архив Србије (АС), ф. Централни комитет СКС, Извршно веће Србије; *Једанаест конгреса 1919–1978*, Београд 1978; Владимир Дедијер, *Дневник 1941–1944*, I том, Ријека 1981, 450, 465; Светозар Вукмановић-Темпо, *Револуција која тече. Мемоари*, 1–4, Загреб 1982; Бранко Петрановић, Слободан Нешовић, *АВНОЈ и револуција. Тематска збирка докумената 1941–1945*, Београд 1983, 112; Драгослав Дража Марковић, *Живот и политика 1967–1978*, 1–2, Београд 1987; Радисав С. Недељковић, *Записи и сећања из народноослободилачке борбе у чачанском крају*, Горњи Милановац 1988, 12, 99, 263, 281, 286, 297, 300, 301, 305, 313, 315, 325, 327, 333, 339, 342, 350, 355, 356, 357, 375, 379, 380, 394, 400, 404, 405, 406, 407, 409, 430, 435; Латинка Перовић, *Затварање круга – исход политичког расцепа у СКЈ 1971/72*, Сарајево 1991, 49, 50, 52, 53, 75, 77, 79, 81, 82, 96, 127, 219, 262, 271, 272, 280, 376, 432, 442, 443, 446, 458; Миодраг Зечевић, *Документа са суђења Равногорском покрету: 10. јуни – 15. јули 1946*, књиге 1–3, Београд 2001.

ЛИТЕРАТУРА: *Савезна Народна скупштина. Изабрана 22. и 24. новембра 1953*, Београд 1955, 165, 166; *Ко је ко у Југославији*, Београд 1970, 672–673; Венцеслав Глишић, *Комунистичка партија Југославије у Србији 1941–1945*, књига прва, Београд 1974, 36, 43, 67, 68, 96, 104, 105, 107, 111, 177, 229, 250; Милан Борковић, *Комунистичка партија Југославије у Србији 1941–1945*, књига друга, Београд 1974, 24, 34, 116, 117, 178, 189; *Народни хероји Југославије*, књига 1, А-М, Београд 1975, 560–561; Лео Матес, *Међународни односи социјалистичке Југославије*, Београд 1976; Бранко Петрановић, *Револуција и контрареволуција у Југославији 1941–1945*, 1–2, Београд 1983, 206/1, 292/1, 481/1, 322/2, 323/2, 368/2; *Београд у рату и револуцији 1941–1945*, Београд 1984, 59, 148, 154; *Историја Савеза комуниста Југославије*, Београд 1985; Никола Миловановић, *Дража Михаиловић*, Загреб 1985; Фикрета Јелић Бутић, *Четници у Хрватској 1941–1945*, Загреб 1986, 17, 18, 20, 23; Дарко Бекић, *Југославија у хладном рату*, Загреб 1988, 578, 625; *Крушевац*, Крушевац 1988, 131, 132; Бранко Петрановић, *Србија у Другом светском рату 1939–1945*, Београд 1992, 180, 327; Душан Биланцић, *Хрватска модерна повијест*, Загреб 1999, 485, 660, 731; Коста Николић, *Историја Равногорског покрета 1941–1945*, Београд 1999, 9/1, 105/1, 107/1, 108/1, 12/2, 24/2, 315/3, 316/3, 318/3, 342/3; Ђорђе Станковић, *Студенти у универзитет 1914–1954*, Београд 2000, 155, 156; Жарко С. Јовановић,

Колаборација у Србији 1941–1945, Београд 2001, 25, 39, 42, 44, 45, 134; Љубодраг Димић, *Историја српске државности. Србија у Југославији*, књига 3, Нови Сад 2001, 373, 383, 389, 432, 446, 448, 450; *Владе Србије 1805–2005*, Београд 2005, 424, 443, 444, 446, 447, 448, 449, 450; Тодор Куљић, *Тито – социолошкоисторијска студија*, Зрењанин 2005, 254, 277, 358; Миливој Бешлин, „Утицаји Јуна `68. на политичку ситуацију у Југославији“, у: *Друштво у покрету. Нови друштвени покрети у Југославији од 1968. до данас*, Нови Сад 2009, 49–63; Радисав С. Недовић, *Чачански крај у НОБ 1941–1945. Жене борци и сарадници*, Чачак 2010, 445, 446, 447; Твртко Јаковина, *Трећа страна хладног рата*, Загреб 2011, 33, 138, 215, 226, 227, 244, 267, 365, 581; Ранко Кончар, Димитрије Боаров, *Стеван Дороњски – одбрана аутономије Војводине*, Нови Сад 2011; Душан Чкребић, *Коча Поповић – Дубока људска тајна*, Београд, 2011, 74, 76, 184, 201, 208, 211, 244, 292; Јоже Пирјевец, *Тито и другови*, Загреб 2012; *Ослобођење*, Сарајево, 30. VI 1982, 6; *Политика*, 11. VI 1946, 8; 5. II 1955, 3; 14. X 1966, 6; 7. V 1967; *Борба*, 30. VII 1948, 2; 5. II 1955, 1; 18. V 1969, 4; 16. XII 1972, 6.

Миливој Бешлин